

İSLÂM COĞRAFYASINI KASIP KAVURAN FİTNE – 2

Burhanettin Can

Milli Gazete, 21.10.2016

Bu yazı serisinde, ümmetin içinde bulunduğu kaos, Kur'an'da çok anlamlı ve çok önemli bir “anahtar/odak kavram” olan “Fitne” kavramı çerçevesinde değerlendirilecek, dersler çıkarılacak ve tekliflerde bulunulacaktır.

Geçen sayıda fitne kavramının “anlam alanı” (semantik alanı) incelenmiştir. Burada, fitne kavramının dört boyutunu ele alıp inceleyeceğiz.

FİTNE KAVRAMININ DÖRT BOYUTU

Özü yakmak olan fitne kelimesi, çok geniş anlamlı bir kavram olup, genel olarak sıkıntılı, meşakkatli şartlarla bağlantılı olarak kullanılmaktadır. Fitne kelimesi, “hâlisini sahtesinden ayırmak için altını potaya atıp eritmek, bir şeyi arıtmak, madeni ateşte eritmek, bir şeyi ateşte eritmek, yanmak, yakmak, bir kimseye dininden ve görüşünden dönmesi için işkence etmek, bir şeyi denemek, sınavarak öğrenmek, sınamak için güç, zor ve sıkıntılı işlere maruz bırakmak, bir kimseyi sıkıntıya uğratmak, birini ayartmak, azdırmak, baştan çıkarmak, kandırmak, saptırmak; kişiyi üzerinde olduğu durumdan uzaklaştırmak, bir şeyi ortadan kaldırmak, kişiyi hedefinden uzaklaştırmak, düşünce ve inançlarından vazgeçirmek; dalâlete düşmek, bir şeyden çok hoşlanmak; bir şeye aşırı düşkün ve tutkun olmak; âşık olmak, birini büyülemek, birinin aklını başından almak, gönlünü çalmak, aklını çelmek, insanı ne yapacağını bilemeyecek derecede şaşkına çevirmek, döndürmek, deneme ve tecrübe etme, imtihan, belâ, kötülük yönünden ayartma, mihnet, azap, işva, kışkırtma, azdırma, baştan çıkarma, zulüm, baskı, ayrılık, nifak, karışıklık, kargaşa, iç savaş, kanlı çarpışma, ihtilaf, çekişme, birbirine düşme, kardeş kavgası” anlamlarını ihtiva etmektedir. (1-4).

Fitne ve türevleri Kur'an'da ise genel olarak; “İmtihan, deneme, sınama”; “baskı, zulüm, işkence”; “sapma, saptırma ve ayartma”; “fesat, kargaşa, karışıklık çıkarma”; “belâ ve musibet”; “azap”; “delilik” anlamlarında kullanılmaktadır. (1-6)

Kur'an'da fitne kelimesi; Allah, insan ve şeytanla alâkalı olarak üç varlık alanı ile ilgili kullanılmaktadır. Üç varlıkla ilgili kullanıldığında fitnenin çok geniş olan anlam kümesi, kullanıldığı varlıkla ilgili olarak genel anlam kümesinin bir alt anlam kümesi olarak sınırlandırılmaktadır. Bu durumda fitne kelimesi; Allah'a nispet edildiği zaman “lehlere ya da aleyhlerine olmak üzere, kulların iyi ya da kötü şeylerle denenmeleri”, “imtihan edilmeleri”, “beşerden kaynaklandığı zaman, “her türlü kötülük”, “ayartma”, “manevi çöküntüye uğramaları”, “baskı”, “dînî-siyasî, sosyal kargaşa ve kaos” ve şeytandan kaynaklandığı zaman da “saptırma” anlamına gelmektedir (1,2).

Fitne kelimesinin gerek sözlük anlamları, gerek Kur'an'da geçen anlamları ve gerekse ıstılahı anlamı göz önüne alındığında fitne kelimesi, Allah, insan, şeytan ve değişik imtihan konularının yer aldığı dört boyutlu bir uzayda, her boyutu birbiri ile bağlantılı bir "anlam alanı" oluşturmaktadır.

Fitne kavramının anlam alanının dört boyutlu bir yapı olduğunu göz önüne aldığımızda fitne sistemini, şöyle formüle edebiliriz:

İmtihan eden: Allah

İmtihan edilen: İnsan

İmtihan konuları/araçları: Nimetler ve külfetler

İmtihanda saptırıcı, kafa karıştırıcı unsurlar: İblis, cin ve "insan şeytanları"

İmtihan sonucu: Ödül ve ceza

Fitnenin son bulması: Tüm dünyanın İslâmlaştırılması (2 Bakara 193, 8 Enfal 39, 72-73).

FİTNE KAVRAMININ ALLAH BOYUTU: ALLAH'IN İMTİHAN ETMESİ

Genel olarak imtihan, "kabiliyeti ölçmek için yapılan yoklama", "kişinin mânevi direnme gücünü ortaya koyan zor durum" anlamına geldiğine göre, Allah'a nispet edilen fitne kelimesi, ödül ve ceza için bir arındırma, ayrıştırma mekanizmasıdır. Kur'an'da da, en çok bu anlamda kullanılmaktadır(1).

İnsanlık, değişik fitnelerle sürekli ve karmaşık bir denemeye tâbi tutularak, tekâmüle doğru yol alması istenmektedir. Ayrık otlarının, zehirli unsurların, hastalıklı yapıların arındırılarak, ayrıştırılarak insanlığın tekâmül etmesi, olgunlaştırılması, daha sağlıklı ve sıhhatli bir yapıya kavuşturulması ve bu imtihan karşısında takındığı tutum ve tavra göre ödüllendirilmesi için fitne bir sistem olarak ortaya konmuştur. Bu imtihan, bazen nimetle, bazen de külfetle gerçekleştirilmektedir.

Allah, her şeyi bir kanuniyete göre yaratmıştır. Sünnetullah diye isimlendirilen bu ilâhî yasa, değişmezdir (17 İsrâ 77; 33 Ahzâb 38; 48 Fetih 23). Kâinattaki her şey ve her canlı bu yasaya tâbidir. Fitne sistemi, bu genel sistem içerisinde, Sünnetullah'a tâbi insanların arındırılması, ayrıştırılması ve bu arındırma ve ayrıştırmanın sonucuna göre ödüllendirilmesi ile ilgili özel bir alt sistem, özel bir alt yasa olarak var kılınmıştır:

"Her nefis ölümü tadıcıdır. Biz sizi, şerle de, hayırla da deneyerek imtihan etmekteyiz ve siz bize döndürüleceksiniz." (21 Enbiya 35).

İmtihan bir ayrıştırma olduğuna göre imtihanın şartları; "Andolsun, biz sizi bir parça korku, açlık ve bir parça mallardan, canlardan ve ürünlerden eksiltmekle imtihan edeceğiz. Sabır gösterenleri müjdele." (2 Bakara 155) ayetinde belirtildiği gibi, insan için özel anlam ve ağırlığı olan, sevgiyle bağlandığı, sevdiği onun için fedakârlık ettiği, hatta hayatını ortaya

koyduğu alan ve konularla ilgilidir. İnsanın tâbi tutulduğu imtihan mal, mülk, makam, rızık, evlat, eş, dost, akraba, kavim, sağlık, ölüm, hastalık, musibet, yokluk, düşman tasallutu gibi hem nimet, hem de külfet şeklinde ortaya çıkmaktadır. Fitne kapsamında insanın tâbi tutulduğu/tutulacağı alan ya da konuların bilinmesi ve göz önüne alınması, imtihanın başarılabilmesi için önemlidir.

FİTNENİN İMTİHAN EDİLEN BOYUTU: İNSANLAR

Tevhid dinine göre, bu dünya - öteki dünya denklemindedir; bu dünya, öteki dünyanın tarlası olarak vardır. Dolayısıyla bu dünyada, insanların yapıp ettiklerinin karşılığında öteki dünyada gidip yaşayacağı mekân, ya cennet, ya da cehennemdir. İşte İlâhi denklemde, Sünnetullah'da, fitne sistemi, bir yol ayırımı olup, iman edenle etmeyeni, samimi olanla olmayanı, sebat edenle etmeyeni, dürüst olanla olmayanı, zalimle mazlumu, âdil olanla zalim olanı, Hak ile batılı, doğru ile yanlış, temiz ile pisi, hak yolda olanla olmayanı, ihlaslı olanla olmayanı, kalbinde hastalık olanla olmayanı, dünyevileşenle dünyevileşmeyeni, muttaki olanla olmayanı, saf altınla cürufu/posayı birbirinden ayıran bir kavşak noktasıdır. Bu ayrıştırılma işlemi de şeytan, katalizör olarak kullanılmaktadır.

Peygamber olsun olmasın, iman etmiş olsun ya da olmasın tarih boyu herkes bu temel yasaya tâbi olmuştur ve tâbi olacaktır (2 Bakara 214; 3 Âl-i İmran 142; 29 Ankebut 2-5). İmtihan, insan iradesinin test edilmesidir; insanın özgür iradesi ile yapacağı/yaptığı bir tercihle alâkalı olarak tâbi tutulacağı ödül ve ceza sisteminin açığa çıkmasıdır. Allah, her türlü alternatifi yaratandır. İnsan ise yaratılanlar arasında tercih yapandır (3Âl-i İmrân 265; 4 Nisa 79; 30 Rûm 41; 42 Şura 30). O nedenle, hikmeti farklı olmakla beraber peygamberler dâhil herkes bu sisteme tâbidir.

Bu çerçevede Kur'an ayetleri incelendiğinde, Âlemlerin Rabbi olan Allah, Peygamberlerinden aşağıya insana doğru bir arındırma sistemi ortaya koymuştur. Buna göre Kur'an'da yer aldığı şekliyle, fitne sisteminde, imtihana tâbi olanları aşağıdaki gibi tasnif edebiliriz:

İnsanların imtihan edilmesi

Genel olarak tüm insanların imtihan edilmesi

Özel olarak Müminlerin imtihan edilmesi

Özel olarak Kâfirlerin imtihan edilmesi

Peygamberlerin imtihan edilmesi

Hz. Davut (38 Sad 24-25)

Hz. Süleyman (38 Sad 34-39)

Hz. İbrahim (Bakara 124)

Hz. Musa (20 Taha 40; 28 Kasas 14-28)

Bazı Toplumların İmtihan Edilmesi

Semûd kavminin imtihan edilmesi

İsrâiloğullarının imtihan edilmesi

Firavun'un kavminin imtihan edilmesi

Hz. Musa'nın kavminin imtihan edilmesi

DİN KAVRAMININ ALTI BOYUTU

Din, İslâmî terminolojide anahtar/odak kavramlardan birisidir. Din kelimesi, dil yönünden incelendiğinde; baş eğmek, itaat etmek, hakkını almak, ödünç almak, borç almak, borç vermek, adet edinmek, baş eğdirmek, zorlamak, hesaba çekmek, idare etmek, ceza veya mükâfat vermek ve hizmet etmek gibi anlamları bulunmaktadır (3, 4, 7, 8). Kur'ân-ı Kerim'de dinin bütün bu anlamları birbiri ile bağlantılı kullanılmakta ve 6 boyutlu bir yapı tanımlanmaktadır:

1. Yüce egemenlik sahibinden gelen üstünlük ve galibiyet: Allah.
2. Yüksek hâkim otoriteden gelen değerler sistemi: Tevhidî Değer Sistemi.
3. Yüksek hâkim otoriteden gelen değerler sistemi çerçevesinde fitrat üzerine inşa edilen 'fikrî ve amelî nizam'.
4. Yüksek egemenlik sahibinin verdiklerine karşı 'kendini borçlu hissedip boyun eğmek', 'O'na itaat etmek', 'tapınmak', 'hizmetkârlık yapmak'.
5. Yüksek otorite sahibinden gelen değerler sistemini benimseyip, hayata aktaran insan topluluğu: 'Millet'/'Ümmet'.
6. Yüksek otorite tarafından vazedilen nizama uymaya ve ihlâsla bağlanmaya karşılık bu yüksek otoritenin verdiği "mükâfat veya karşı gelmek sebebiyle isyan etmeğe verdiği ceza": Cennet, Cehennem.

Kur'ân-ı Kerim'de Din kelimesinin bu anlam boyutları ayrı ayrı kullanıldığı gibi, altı anlamı bir arada olacak şekilde de kullanılmaktadır (1/1-7; 3 Âli İmran 19,64, 85, 110; 5 Maide 44-51; 8 Enfal 39; 9 Tevbe 29-33; 16/36; 21/92, 93; 36/60, 61; 40 Mümin 26; 10 Yunus, 104-106; 110 Nasr 1-3)(7).

Kur'an'da Tevhid dini, bu altı boyutu ile tanımlanmaktadır. Hz. Peygamber Tevbe sûresinin 31. Âyetini okuyup aşağıdaki şekilde yorumlarken, din kelimesindeki 6 anlamın nasıl bir bütünlük içerisinde olduğunun da güzel bir örneğini vermiştir: "Aslında onlar(Hristiyanlar), bunlara (ruhbanlarına) tapınmadılar, ancak bunlar (Allah'ın haram ettiği bir şeyi) kendileri için helâl kılınca hemen helâl addediverdiler, (Allah'ın helâl kıldığı bir şeyi de) kendilerine haram edince hemen haram addediverdiler." (9)

Dolayısıyla bu altı boyuttan herhangi birinin inkârı, reddi, önemsiz kılınması; dini, tevhid dini olmaktan çıkarmakta, şirk dini/seküler din haline dönüştürmektedir. Dini, sadece Allah ile kul arasında namaz, oruç, hac, zekât, dua ve zikir boyutlu olarak tanımlayıp onu, ferdin kalbine, vicdanına, evine ya da mabedine hapsedmek, bireysel hayattan toplumsal hayata, ekonomik hayattan ceza hukukuna kadar her alandan tasfiye etmek, günlük hayatın her sahasını tanzim etmesine karşı çıkmak, tevhid dinini parçalayıp yeni bir din inşa etmek demektir. Böyle bir din, seküler din olup, Kur'an'a göre şirk dinidir.

SONUÇ: 15 TEMMUZ İHANET HAREKETİ SONRASINDA TÂBİ TUTULDUĞUMUZ FİTNENİN (İMTİHAN) BİR BOYUTU

15 Temmuz İhanet Hareketi sonrasında, Şer ittifakının (ABD-İsrail-İngiltere-Siyonizm) bir taşeron örgüt olarak kullandığı Gülen Hareketi bahane edilerek dine ve dindara cemaat ve tarikatlar üzerinden üstü kapalı, dolaylı bir savaş açılmıştır. Bu savaşta yürütülen psikolojik harekâtın ana konusu; laik ve seküler bir düzenin ne kadar doğru ve elzem olduğudur. Bu psikolojik harekâta göre; din, Allah ile kul arasında sadece ibadet boyutlu bir olgu olup, kişinin vicdanında, evinde ve mescidinde yaşamalı; sosyal hayatı tanzim etmeye kalkmamalıdır.

Bu şekilde tanımlanan din, şirk dinidir; Kur'an ve Sünnetin tanımladığı tevhidî dinin parçalanmasıdır.

15 Temmuz sonrasında yoğun psikolojik baskı altında kalan Müslümanların karşı karşıya kaldığı fitne (imtihan, deneme); laik-seküler bir hayat tarzını kabul edip etmeyecekleri ile ilgilidir.

Kaynaklar

- 1- Keskin, H., Kur'an'da Fitne Kavramı, Rağbet Yayınları.
- 2- Akyüz, V., Kur'an'da Siyasi Kavramlar, Kitabevi, İstanbul, 1998, s: 311-339.
- 3- Ünal A., Kur'an'da Temel kavramlar, Beyan yayınları, İstanbul, 1990, s: 295-302, 122-132.
- 4- Öztürk, Y.N., Kur'an'ın Temel kavramları, Yeni Boyut, İstanbul, 1991 s: 137-140, 86-92.
- 5- Ragıb el İsfahani, Müfredat,(Çeviri), Pınar Yayınları, İstanbul, 2007.
- 6- Yazır M.H.E., Hak Dini Kur'an Dili, Azim Dağıtım, İstanbul, cilt I, II, IV, .
- 7- Mevdudi, Kur'an'ın Dört Temel Terimi, Özgün Yayıncılık, İstanbul, 1999, S:123-137
- 8- Attas N., İslâm ve Laisizm, Pınar Yayınları, İstanbul, 2002, S: 69-99
- 9- Tirmizî, Tefsir, Berâe, (3094).